

col·laboració

Immigració del Camp de Tarragona i la Conca de Barberà a Hostafrancs (Barcelona) el 1885

Josep M. Grau i Pujol

Creu d'Hostafrancs (1918). Fons Josep Salvany (Biblioteca de Catalunya)

Per a conèixer els fluxos migratoris interiors a Catalunya disposem de dues fonts, les del lloc d'origen, generalment baixes del padró d'habitants,¹ i les del de rebuda, en especial els mateixos padrons,² que es poden complementar amb les sèries del registre civil o els llibres parroquials.

Atenent que el pes de les ciutats com a destinació és major, els seus arxius són una peça clau en la recerca, si bé no sempre s'han conservat en la seva totalitat, com és el cas d'alguns dels antics municipis de Barcelona, com el de Sants.³

En el present article a partir d'un padró municipal d'Hostafrancs de 1885 volem presentar la immigració rebuda del Camp de Tarragona, Conca de Barberà i Muntanyes de Prades. Aquest actual barri de Barcelona, el 1850 concentrava uns 1.900 individus, repartits entre la Creu Coberta i el Poble Sec, aquests treballaven majoritàriament en la indústria, sobretot en les immediates fàbriques tèxtils de Sants (Espanya Industrial, Can Batlló o el Vapor Vell).

Respecte a la naturalesa dels 83 nouvinguts que hem localitzat, destaquen les dues grans ciutats del Camp: Reus i Tarragona, però també un ampli ventall de poblacions menors com Alcover, Vila-rodona o Constantí; a la Conca de Barberà, sobresurt Sarrià, i a les Muntanyes de Prades, la seva capital històrica, Prades.

Origen dels immigrants del Camp de Tarragona, Conca de Barberà i Muntanyes de Prades a Hostafrancs (1885)

Camp de Tarragona (67)

- Alcover: 5
- Almoixar: 1
- Bonastre: 2
- Les Borges del Camp: 3

- Brañim: 2
- Cambrils: 2
- Constantí: 3
- Montbrió del Camp: 1
- Reus: 28
- La Riba: 1
- Riudoms: 2

La Selva del Camp: 2

- Tarragona: 8
- Valls: 1
- Vilallonga del Camp: 2
- Vila-rodona: 4

La Conca de Barberà (12)

- Montblanc: 1
- Rocafort de Queralt: 2
- Sarra: 8
- Vimbodí: 1

Muntanyes de Prades (4)

- Capafonts: 1
- Prades: 3

Total Conca de Barberà i Muntanyes de Prades: 16

Total general: 83

Sobre la distribució professional, un 84 % dels immigrants es dediquen al sector secundari, principalment a la indústria, activitats derivades de la construcció i menestralia, solament un 8% són pagesos i un altre 8% del sector serveis, si bé no qualificats (servei domèstic i neteja viària). La font no és gens explícita en el concepte jornalier, tant podrien ser del ram agrícola, com de l'industrial (obrers), si bé ens inclinem pel darrer cas.

Professions dels immigrants del Camp de Tarragona, Conca de Barberà i Muntanyes de Prades a Hostafrancs (1885)

Sector primari (3)

Agricultura

- Pagès: 3

Sector secundari (32)

Indústria

- Jornaler: 21*
- Teixidor: 3
- Tintorer: 1

Construcció

- Fuster: 1
- Mestre d'obres: 1
- Picapedrer: 1
- Serraller: 1

Artesanat

- Boter: 1
- Esparter: 1
- Sabater: 1

Sector terciari (3)

- Empleat: 1
- Escombriaire: 1
- Minyona: 1

Total: 38

*Cal advertir que una part dels jornalers es podrien incloure en el sector agrari. Malauradament no sempre s'esmenta l'any d'arribada a Hostafrancs, però per altra banda abunden les referències de trasllats a altres parts de Barcelona, la qual cosa ens fa concloure que per a molts Hostafrancs no

fou un lloc de residència definitiva, sinó temporal, condicionat a la recerca d'un nou treball, la mobilitat era freqüent, així com el retorn a les localitats de procedència. Aquest fenomen també el documenta Enriqueta Camps a Sabadell en el segle XIX.

Sobre el gènere, predominen els homes, amb prop del 60%, essent doncs una emigració de caràcter laboral, moltes parelles marxaven ja casades, fos des de la seva mateixa localitat o en una altra d'intermèdia, com per exemple Reus, i en cas de ser solitaris, s'aparellaven a Barcelona, sovint amb altres immigrants.

Els anys d'arribada a Hostafrancs són diversos, des del Trienni Liberal, passant per la Tercera Guerra Carlina, fins a mitjan del segle XIX, la majoria coincideixen en períodes de crisi.

Notes:

¹ Un exemple el podeu trobar en el nostre treball, "Migracions interiors en la Catalunya de començaments del segle XX: Una anàlisi des del lloc d'origen (de Valls a Barcelona)", *Quaderns de Vilaniu* (Valls) 52 (2007), p. 63-85.

² Enriqueta Camps Cura ha investigat el cas de Sabadell, "Migracions i cicle familiar a Sabadell al segle XIX", *Arraona* (Sabadell) 5 (1989), p. 9-20.

³ Sobre el contingut d'aquest arxiu vegeu el llibre de Xavier Doltra-Anselm Cartaña, *Guia-inventari de l'Arxiu Municipal de Sants-Montjuïc, Barcelona*, 1992.

Apèndix documental

Immigrants del Camp de Tarragona, la Conca de Barberà i Muntanyes de Prades a Hostafrancs, segons el padró d'habitants de 1885

El Camp de Tarragona

Alcover

- Joan Brunet Nogués, jornaler, 75 a.
- Maria Isern, 60 a., muller de l'anterior.

- Antoni Brunet Isern, jornaler, 36 a., fill dels anteriors, el 1886 tota la família retorna a Alcover.
- Pau Llavorer Poblet, jornaler, c.
- Dolors Roca Tombes, 26 a. (arribada a Barcelona el 1865), casada amb un serraller de Favara (Baix Aragó), tenien un fill d'onze mesos (Francesc Esquer Roca).

Almoster

- Magdalena Tost Llevat, arribada a Barcelona el 1884 (el seu home era reusenc).

Bonastre

- Pere Sanabre Cendra, jornaler, 50 a.
- Jaume Sanabre Sampere, jornaler, 24 a., casat amb una tarragonina.

Les Borges del Camp

- Josep Martí Padreny, pagès, 28 a.
- Antònia Grau Oriol, 28 a., muller de l'anterior, el 1890 la parella retornà al seu poble nadiu.
- Florenci Pi, tintorer, 24 a., casat amb una reusenca.

Bràfim

- Josep Castellà, 60 a. (arribat a Barcelona el 1835, ciutat on moriria el 1888).
- Rosa Calaf, muller de l'anterior, més endavant el 1891 la vídua i dues filles retornaren a Bràfim.

Cambrils

- Francesc Roura Abellà, escombriaire, v., 65 a., un fill seu, nat a Barcelona, era marmolista.
- Josepa Trill Grau, 30 a., el seu espòs era de Riudoms.

Constantí

- Pau Martorell Roig, mestre d'obres, 84 a. (arribat a Barcelona el 1825). La seva muller era de Martorell (un fill seu, de 17 a., nat a Barcelona, treballava com a dependent de comerç).
- Àngela Sabater Gavaldà, 36 a., casada amb un jornaler de Vilallonga del Camp.

- Lúcia Gavalda, v., 80 a., mare de l'anterior. El 1890 tota la família marxà a Sant Martí de Provençals.

Montbrió del Camp

- Josep Rofes, serraller, 44 a. La seva muller era reusenca.

Reus

- Ramon Banús, picapedrer, 44 a. (arribat el 1857), la seva esposa era de l'Hospitalet de Llobregat.
- Magdalena Barberà Ferrer, 66 a. (arribada a Barcelona el 1857), casada amb un jornaler d'Alcoi (País Valencià). El 1886 marxaren a Pal·lejà (Baix Llobregat).
- Josep M. Boleda Ferrer, boter, 43 a. La seva esposa era de Tarragona.
- Teresa Cavaller, 27 a., casada amb Baldomer Valls, de Barcelona. El 1889 marxaren a Sant Martí de Provençals.
- Magdalena Codorniu, 65 a. (arribada a Barcelona el 1822), casada amb Antoni Castells, de Barcelona.
- Emèrita Domènec Pujals, s., 28 a. El seu pare era de Riudoms.
- Jaume Flamarie Estrada, jornaler, v., 80 a. El 1889, ell i una filla seva, també vídua i nascuda a Gràcia, passaren a residir a Sants.
- Joaquim Gibert Marc, sabater, 37 a.
- Miquel Llaurador Guasc, jornaler, 42 a.
- Teresa Rossell Capdevila, 39 a., esposa de l'anterior.
- Teresa Llaurador Rossell, 19 a., filla dels anteriors.
- Rosa Llaurador Rossell, 17 a. El 1886 tota la família marxà a Gràcia.
- Carme Masdèu Sales, casada amb un tintorer borgenc.
- Josep Masdèu Sales, 15 a., germà de l'anterior.
- Salvador Masdèu Sales, 7 a., germà de l'anterior.
- Maria Masdèu Sales, 3 a., germana de l'anterior.
- Antònia Olzinelles, 44 a. El seu marit era de Montbrió del Camp, tenia set fills nats a Barcelona, tots obrers. El 1889 la família es traslladà a les Corts.
- Josep Riba, fuster, 76 a., v. El 1889 marxà a Sants.
- Isabel Rion Mestres, 28 a., casada amb un jornaler de Sants. El 1886 es traslladaren a aquest darrer districte.
- Bonaventura Monner, teixidor, 47 a.
- Dolors Batlle, 47 a., muller de l'anterior.

- Dolors Monner Batlle, 25 a., filla dels anteriors, casada amb un empleat tarragoní.
- Francesc Nicolau Secall, jornaler, 33 a. (arribat a Barcelona el 1857), la seva muller era d'Almóster. El 1886 marxaren a Sants.
- Dolors Parés Tusquelles, 43 a. (arribada el 1870), el seu home era un jornaler natural de Sorita de Morella —els Ports— (Vicent Gargallo). El 1886 passaren a Sants.
- Rosa Perelló Elies, teixidora, 40 a., el seu marit era vallenc.
- Joaquim Salvat Gibert, 15 a., convivia amb l'anterior.
- Francesca Tort, 26 a., casada amb un jornaler de Barcelona.

La Riba

- Teresa Besora Roig, 19 a., casada amb un jornaler (el seu domicili anterior era a Sant Martí de Provençals).

Riudoms

- Rafel Domènec Barrera, jornaler, v., 66 a. (arribat a Barcelona el 1870). Conviu amb una filla nascuda a Reus. El 1889 marxaren a Gràcia.
- Josep Ferran Asens, pagès, 30 a., casat amb una cambrilenc. El 1890 passaren a Sants.

La Selva del Camp

- Ramon Basseda Tàrrrech, jornaler, 33 a. (arribat a Barcelona el 1874), casat amb Tomasa Garcia, de Móra d'Ebre. Tenien un fill (Emili), nat a Barcelona el 1888.
- Jaume Basseda Tàrrrech, v., 31 a. (arribat el 1874), germà de l'anterior.

Tarragona

- Florentina Anglès Cendra, 19 a., casada amb un jornaler de Bonastre.
- Ignàsia Curto Martorell, 35 a., arribada el 1845, casada amb un peó.
- Dolors Verdera, 38 a. El seu marit era un boter reusenc.
- Josep Boleda Verdera, esparter, s., 18 a., fill de l'anterior.
- Laureà Boleda Verdera, s., 11 a., germà de l'anterior.
- Antoni Boleda Verdera, s., 10 a., germà de l'anterior.
- Francesc Boleda Verdera, s., 8 a., germà de l'anterior.
- Ricardo Marcos, empleat, casat amb una reusenca.

Valls

- Josep Boronat Torres, teixidor, 43 anys (arribat el 1864), la seva esposa era reusenca.

Vilallonga del Camp

- Martí Gallart Guillemat, jornaler, v., 65 a. El 1892 es traslladaria a Sants.
- Joaquim Torres, jornaler, 40 a., casat amb una constantinenca.

Vila-rodonà

- Pelegrí Ferrer Sanahuja, jornaler, 70 a.
- Teresa Barris, esposa de l'anterior.
- Josep Ferrer Barris, jornaler, 44 a., fill de l'anterior.
- Paula Ferrer Barris, 46 a., germana de l'anterior. Amb la família també hi conviuen cinc néts dels primers, tots nascuts a Vila-rodonà.
- Carme Llenes Tàsies, jornalera, 23 a., casada amb un serraller de Barcelona. El 1886 marxaren a Sant Martí de Provençals.

La Conca de Barberà

La Guàrdia dels Prats (Montblanc)

- Joan Foguet Foguet, jornaler, 31 a. (arribat a Barcelona el 1871). La seva muller era de Cervera (la Segarra, de nom Maria Porta). El 1890 emigraren a l'Hospitalet de Llobregat.

Rocafort de Queralt

- Maria Cantí Querol, minyona, s., 23 a.
- Manel Llorc Andreu, pagès, 31 a. (arribat el 1874), casat amb una dona d'Olot (la Garrotxa).

Sarrià

- Pau Badia Ninot, jornaler, 35 anys (arribat el 1884), casat amb la barcelonina Consol Carbonell Orabitzx.
- Albert Badia, 1 any, fill dels anteriors. El 1886 es traslladaren a Sants.
- Josep Rovira Grau, jornaler, 40 a.
- Teresa Bonet Ponts, 40 a., muller de l'anterior.
- Josep Rovira Bonet, 13 a., fill dels anteriors.
- Isabel Rovira Bonet, 10 a., germana de l'anterior.

- Ramon Rovira Bonet, 8 a., germà de l'anterior.
- Maria Rovira Bonet, 4 a., germana de l'anterior. El 1890 la família es traslladà a Sants.

Vimbodí

- Ramon Sales Roca, jornaler (arribat a Barcelona el 1877), la seva esposa era de la Bisbal del Penedès, el 1886 passaren a Gràcia.

Muntanyes de Prades

Capafonts

- Salvador Cucurull Besora, jornaler, 28 a. La seva esposa era del Campell (la Llitera), tenien un fill nat a Hostafrancs.

Prades

- Francesc Macip Sanahuja, jornaler, 26 a. (arribat el 1882).
- Maria Ferrer Corts, 26 a., muller de l'anterior.
- Valentí Macip Ferrer, nat el 1885, fill de la parella anterior. El 1886 la família retornava a Prades.

Abreviatures: a: anys; s: solter; v: vidu.

Observacions: L'edat dels immigrants és la que tenen en el moment de la confecció del padró, entre parèntesi hi afegim l'any d'arribada, si es con-signa en el document.

Font: Arxiu Municipal del districte de Sants (Barcelona), caixa 9.887.